

**รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์
การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา***

**The Model of Educational Administration According to the
Buddhist Principles of Integration in the Situation Education
Outbreaks of Covid-19 under the Office of the Secondary
Educational Service Area**

ธีร ภวังคนันท์, สิน งามประโคน และสมศักดิ์ บุญปู

Thira Bhawangkanantha, Sin Ngamprakhon and Somsak Boonpoo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 6201102026@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 2) พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการ 3) เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรคอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิภาพ และการคุ้มครอง ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 4 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 11 มิถุนายน 2565

Received: March 4, 2022; Revised: June 1, 2022; Accepted: June 11, 2022

2. พัฒนารูปแบบจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

3. เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ คือ สภาพแวดล้อม หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ คือ ระบบการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 6 ด้าน คือ 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการบริหารการเงิน โดยบูรณาการเข้ากับสัมมนา 4 ส่วนที่ 3 การนำไปใช้ 1) โครงสร้างคือ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป 2) การตัดสินใจปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 3) แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการศึกษา; หลักพุทธบูรณาการ; สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of education administration in the situation of the COVID-19 outbreak, 2) to develop a model of educational administration according to Buddhist integrated principles, and 3) to propose a model of educational administration according to Buddhist integrated principles in the situation of the COVID-19 outbreak. It was a mixed-method research, comprising a quantitative research using a sample of 361 people, statistics using percentage, mean, standard deviation. As for the qualitative research, interviews were conducted with 10 qualified persons and group discussions of 10 persons were used, analyze data by content analysis.

The results of the research found that:

1. Administrators and teachers are of the opinion that the current state of education administration in the situation of the COVID-19 outbreak In terms of safety from reducing the spread of germs at the highest level, followed by financial management, policy, coverage of disadvantaged children, learning, and welfare and protection, respectively.

2. Develop a model from interviews with administrators and teachers, and a group discussion of experts has a model of education administration according to Buddhist integrated principles in the situation of the Covid-19 outbreak.

3. Propose a model of education administration based on Buddhist integrated principles in the situation of the COVID-19 outbreak. It consists of 4 parts: part 1, the leading part, which is environment, principles, and objectives; part 2, the model is the prevention of the spread of COVID-19 in 6 aspects: 1) safety from reducing the spread of disease, 2) aspects Learning, 3) Coverage for disadvantaged children, 4) Welfare and protection 5) Policy 6) Financial management integrated with Dharma Principles 4; part 3, Application 1) The structure is the scope of academic administration, budget, human resources and general administration, 2) Decision to act in the situation of COVID-19, 3) Assessment guidelines; and part 4, conditions of success depending on the context of the school.

Keywords: The Model of Educational Administration, Buddhist Principles, Situation of Covid-19 Outbreaks

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้างองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากโรคโควิด-19 สำหรับประเทศไทยพบผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างความตระหนัก รู้เท่าทัน และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพนักเรียน ครูผู้สอนบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญ

ในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เกิดประโยชน์และมีผลกระทบในทางที่ดีต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าของสถานศึกษา ครู ผู้ดูแลนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน แม่ครัว ผู้จำหน่ายอาหาร ผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาด ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจึงกำหนดให้มีแนวปฏิบัติสำหรับบุคลากรของสถานศึกษาสำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด เช่น ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานดำเนินการควบคุมดูแลและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ท้องถิ่น ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง พร้อมบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ทบทวน ปรับปรุง ซ่อมปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินของสถานศึกษาในภาวะที่มีการระบาดของ

โรคติดเชื้อ (Emergency operation for infectious disease outbreaks) เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการในการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ซึ่งผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตาม ย่อมต้องมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่งหากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดีแม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมมีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อทุกภาคส่วน เมื่อสถานการณ์เป็นไปในทางที่ดีขึ้น การเปิดสถานศึกษาหลังจากสถานการณ์โควิด-19 มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปฏิบัติตนของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อลดโอกาสการติดเชื้อและป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อโรคโควิด-19 ให้เกิดความปลอดภัยแก่ทุกคน สถานศึกษาจึงควรมีการประเมินความ

พร้อมการเปิดภาคเรียนของสถานศึกษา ซึ่งองค์การเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์การภาคีได้เสนอกรอบแนวทาง 6 มิติ ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อความปลอดภัย การเรียนรู้ การครอบคลุมถึงเด็กด้วยโอกาส สวัสดิภาพและการคุ้มครอง นโยบายและการบริหารการเงิน จึงมีแนวคิดในการสร้างความเชื่อมโยงกับมาตรการป้องกันโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (โควิด-19) (ศบค.) อันจะเป็นการวางแผนที่จะช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน โดยมีมาตรการควบคุมหลักในมิติการดำเนินงานเพื่อความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 6 ข้อปฏิบัติในสถานศึกษา ได้แก่ 1) คัดกรองวัดไข้ 2) สวมหน้ากาก 3) ล้างมือ 4) เว้นระยะห่าง 5) ทำความสะอาด 6) ลดแออัด โดยแนวทางปฏิบัติดังกล่าวนำมาบูรณาการกับหลัก สัมมปปธาน 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริม ความเพียรที่ถูกต้องที่ควรตั้งไว้ในเบื้องต้นในกิจการทั้งปวง 4 หลักใหญ่ ได้แก่ 1) สังวรปธาน หลักการป้องกัน คือ การสำรวม ระมัดระวัง ปิดกั้น ขวางกั้น กีดกัน ปิดป้อง ห้ามไม่ให้ความชั่ว ความเสื่อมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 2) ปหานปธาน หลักการปราบปราม คือ การลด ละ เลิก กำจัด ฆ่าให้ตาย ประหารทำให้หมดไป หลีกไปให้พ้น ซึ่งปัญหาความชั่วความเสื่อมที่ล่วงละเมิดเกิดขึ้นแล้ว 3) ภวนาปธาน หลักการพัฒนา คือ การทำให้มี ทำให้เกิด ความดีใดที่ยังไม่มี ทำให้มีความดีที่ยังไม่เป็น ทำให้เป็น ความดีใดที่ยังไม่เกิดทำให้เกิด 4) อนูรักขนาปธาน หลักการอนุรักษ คือ

การตามดูแลรักษา การทำนุบำรุง การส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งความดี สิ่งที่ดีที่เกิดขึ้น ทำให้ให้เจริญรุ่งเรือง เติบโตก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จะทำให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาผ่านพ้นวิกฤตการระบาดของโควิด-19 ไปได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาไปบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้บริหารได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามการปฏิบัติเพื่อผ่านพ้นวิกฤตการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพปลอดภัย และเป็นมาตรฐานสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จากเอกสารที่เป็นหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website เครื่องมือคือแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 361 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติ คือ (1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี (2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เครื่อง

มือคือแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา เครื่องมือคือเครื่องบันทึกเสียง ภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่ง ใช้วิธีการถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน (n = 361)

ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค	4.09	0.74	มาก
2. ด้านการเรียนรู้	3.95	0.79	มาก
3. ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส	4.00	0.72	มาก
4. ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง	3.89	0.88	มาก
5. ด้านนโยบาย	4.04	0.62	มาก
6. ด้านการบริหารการเงิน	4.06	0.71	มาก
รวม	4.00	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เครื่องมือคือแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้และด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง ตามลำดับ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ปรากฏผลรายด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค โรงเรียนทำความสะอาดพื้นที่ที่นักเรียนใช้ร่วมกัน ก่อนและหลังใช้งานทุกครั้ง เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร ให้นักเรียนใช้ของใช้ส่วนตัว โดยภาพรวมมีการรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองร่วมกันป้องกัน จัดส่งเสริม และมีนโยบายเสริมความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรคด้วยการเรียนออนไลน์ ผ่านโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ต่างๆ จัดโปรแกรมเสริมให้กับผู้สอนและผู้เรียน
- 2) ด้านการเรียนรู้ โรงเรียนเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ กำหนดจำนวนชั่วโมงการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ และยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (formative assessment) เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะให้ครูทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยจะสามารถให้ feedback กับเด็กและปรับแผนการเรียนรู้ได้ตรงตามสถานการณ์ และการประเมินซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ (assessment as learning) ของเด็ก โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กย้อนคิดถึงกระบวนการเรียนของตนเอง
- 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้วยโอกาส โรงเรียนให้ความสำคัญของการเรียนรู้และความพร้อมจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง ส่วนการเรียนออนไลน์ที่พบว่า

มีความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารต้องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไข ปัญหาอย่างเร่งด่วน

- 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง โรงเรียนทำความเข้าใจกับบุคคลทุกฝ่ายในเรื่องมาตรการป้องกัน และศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะของเด็กพิการ เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เด็กในครอบครัวชายขอบ เด็กต่างชาติและเด็กที่อยู่ในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนว่าได้รับผลกระทบข้างเคียงจากโรคโควิด-19 เรื่องใดบ้าง
- 5) ด้านนโยบาย จัดให้สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ On-site เรียนที่โรงเรียน On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน ในรูปแบบผสมผสาน หรืออาจใช้วิธีอื่นๆ รวมทั้งมีนโยบายและแนวปฏิบัติให้ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม และ
- 6) ด้านการบริหารการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดการประสานงานและแสวงหาแหล่งทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือภาคเอกชน ตลอดถึงแสวงหาสื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนสำหรับการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ และพิจารณาสรรหาบุคลากรเพิ่มเติมในการดูแลนักเรียนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ควบคุม กำกับ ติดตาม

และตรวจสอบการดำเนินงาน ผู้วิจัยพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) ตัวแบบ บูรณาการด้วยหลักธรรมสัมมปปธาน 4 3) ขั้นตอนการนำไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รูปแบบประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมคือ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคโควิด-19 เช่น ความพร้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน และความพร้อมของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 2) หลักการแนวคิดพื้นฐาน เป็นปัจจัยในการบริหารคือ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านการจัดการและการติดต่อสื่อสาร 3) วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนยุคโควิด-19

ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ได้แก่ 1) ระบบงาน คือ การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค เช่น มีมาตรการคัดกรองวัดไข้ และอาการเสี่ยงก่อนเข้าสถานศึกษา พร้อมสังเกตอาการ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่ออยู่ในสถานศึกษา จัดให้มีจุดบริการล้างมือ

ด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (2) ด้านการเรียนรู้ เช่น เตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน และยกระดับการประเมินผล การเรียน (3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส เช่น มีมาตรการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ให้ความสำคัญของการเรียนรู้และความพร้อมจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง (4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง เช่น จัดเตรียมแผนรองรับด้านการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วยกักตัวหรือกรณีปิดสถานศึกษาชั่วคราว (5) ด้านนโยบาย เช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับโรคโควิด-19 มีแผนงาน โครงการ กิจกรรมรองรับนโยบายและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีนโยบายออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการสอนอย่างเหมาะสม (6) ด้านการบริหารการเงิน เช่น ใช้งบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 ตามความจำเป็นและเหมาะสม ประสานงานแสวงหาแหล่งทุนและการสนับสนุน โดยบูรณาการเข้ากับหลักธรรมสัมมปปธาน 4 คือ (1) สังวรปธาน หลักการป้องกันโควิด-19 คือ การสำรวม ระมัดระวัง ปิดกั้น ขวางกั้น กีดกัน ปิดป้องเชื้อโรคโควิด-19 ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือ รักษาระยะห่าง สวมหน้ากากอนามัย (2) ปหานปธาน หลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา คือ หลีกไปให้พ้นจากสถานที่เสี่ยง เช่น สถานที่ที่มีผู้คนแออัด ลด ละ เลิก

การดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ (3) ภาวนาปธาน หลักการพัฒนาคุณแลักรักร่างกายให้มีภูมิคุ้มกัน คือ การทำให้มี ทำให้เกิด ด้วยการดูแลรักษาร่างกาย ให้แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันของร่างกายที่แข็งแรง เช่น ทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการฉีดวัคซีนป้องกัน โควิด-19 เพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน (4) อนุรักษนาปธาน หลักการอนุรักษ์ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกัน โควิด-19 คือ การตามดูแลรักษา การทำนุบำรุง การส่งเสริมและสนับสนุนให้เจริญรุ่งเรืองเติบโต ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ด้วยการดูแลตัวเองให้พร้อม และปฏิบัติตามวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของ โควิด-19 และ 2) กระบวนการจัดการคือ วิธีการ ดำเนินงาน กิจกรรมและอื่นๆ มี 6 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผน (2) การจัดการองค์การ (3) การนำ (4) การจัดคนเข้าทำงาน (5) การควบคุม (6) การ ประสานงาน

ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ได้แก่ 1) โครงสร้างคือ ขอบข่ายของการบริหารการศึกษา 4 กลุ่ม คือ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การ บริหารงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล (4) การบริหารทั่วไป 2) การตัดสินใจ โดยการบริหาร จัดหน่วยงานหรือองค์กรในสถานศึกษาต้องเป็นไป ตามข้อปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 3) แนวทาง การประเมินตามการเรียนรู้ใหม่ในวิถี New Normal

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจและ นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตลอดจนปกป้องตนเอง และครอบครัวโดยการหาข้อมูลและปฏิบัติตามข้อ

ควรระวังที่เหมาะสม รวมถึงปฏิบัติตามคำแนะนำ จากหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารการศึกษาในสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัยจาก การลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้าน การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพ และการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการ บริหารการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาของกรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข (2563) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยง ตามกรอบแนวทาง 6 มิติ กับมาตรการการป้องกัน โรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ได้แก่ มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มิติที่ 2 การเรียนรู้ มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็ก ด้อยโอกาส มิติที่ 4 สวัสดิภาพและการคุ้มครอง มิติที่ 5 นโยบาย มิติที่ 6 การบริหารการเงิน โดย ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านความปลอดภัย จากการลดการแพร่เชื้อโรคอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการ ครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้และ ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง ตามลำดับ ที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการคำนึงถึง ความปลอดภัยโดยใช้มาตรการป้องกันโรคต่างๆ เช่น การคัดกรองวัดไข้ การจัดสภาพแวดล้อม ภายในสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะ มีการรณรงค์

ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองร่วมกัน ป้องกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Hanna Melnick และ Linda Darling-Hammond (2020) ที่ได้ศึกษาถึงมาตรการในการเปิดภาคเรียนของ สถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 โดยการรวบรวมมาตรการแต่ละ ประเทศที่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ประเทศจีน เดนมาร์ก นอร์เวย์ สิงคโปร์ และได้หวัน ซึ่งมีแนว ปฏิบัติในเรื่องของสุขภาพและความปลอดภัยคือ การคัดกรองสุขภาพ นโยบายการกักตัวและการปิด สถานศึกษา การกำหนดจำนวนของนักเรียนและครู การจัดพื้นที่ของห้องเรียนและการทำความสะอาด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทศน์ ฝักเจริญผล และคณะ (2563, หน้า 44-61) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์และประเมินว่านักเรียนจำนวนมากที่ไม่ สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ พร้อมเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียนและ รัฐบาลในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการ เรียนการสอนออนไลน์อย่างเร่งด่วน รวมถึงการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสาร สำหรับนักเรียนทุกคนหากจำเป็นต้องจัดการเรียน การสอนออนไลน์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดำรงค์ ตุ่มทอง และคณะ (2557, หน้า 123-141) ที่ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณเด็กด้อยโอกาส ทางการศึกษาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของความด้อยโอกาสเนื่องจากขาดแคลน ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและขาดโอกาสใน การเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ สำหรับปัจจัยเบื้องต้นที่สัมพันธ์กับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

ได้แก่ เพศ ภูมิฐานะ และระดับชั้นเรียน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วยปรับปรุงแบบ การจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับเด็กทุกกลุ่ม ส่งเสริมทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม เป้าหมาย และส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการสำหรับ เด็กในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุนการศึกษา บริการ รถเดินทางสำหรับเด็กที่มีภูมิฐานะห่างไกลจาก โรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารการศึกษาตาม หลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของ โรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ สภาพแวดล้อมภายในและ ภายนอกต้องเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในยุค โควิด-19 หลักการเป็นปัจจัยในการบริหาร ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านการ จัดการ และการติดต่อสื่อสาร วัตถุประสงค์ในการ จัดการเรียนการสอนยุคโควิด-19 ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วยระบบงานการป้องกันการแพร่ระบาด ของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน บูรณาการร่วมกับหลัก สัมมปปธาน 4 คือ 1) สังวรปธานเป็นหลักการ ป้องกันโควิด 2) ปหานปธานเป็นหลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา 3) ภาวนา ปธานเป็นหลักการพัฒนาดูแลรักษาร่างกายให้มี ภูมิคุ้มกัน 4) ออนุรักษนาปธานเป็นหลักการอนุรักษ์ ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกันโควิดกระบวนการ จัดการ หน้าที่การบริหาร 6 ขั้นตอน ส่วนที่ 3 ขั้นตอน การนำไปใช้ คือ โครงสร้าง ขอบข่ายของการบริหาร งาน 4 กลุ่ม การตัดสินใจ และแนวทางการประเมิน

ตามการเรียนรู้ใหม่ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาในการป้องกันโควิด-19 ตามข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพียงเพ็ญ จิรัชัย (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนที่ 3 การจัดโครงสร้างและส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วยเงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบไปใช้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามมาตรการจัดการสถานการณ์โควิด-19

1.2 ควรวิเคราะห์หาข้อมูลโดยการสำรวจความต้องการจัดทำโครงการและกิจกรรมรองรับการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษากระบวนการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์หลังการระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้เป็น “SAVE Model” ดังนี้

S หมายถึง System มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการบริหารการเงิน

A หมายถึง Aspiration มีศักยภาพพร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ On-site เรียนที่โรงเรียน On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน ในรูปแบบผสมผสานหรืออาจใช้วิธีอื่นๆ เช่น วิทย์ เป็นต้น

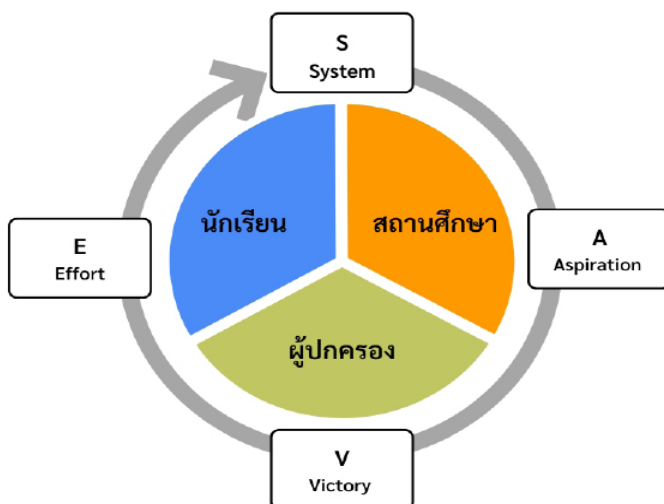
V หมายถึง Victory ชัยชนะที่มีเหนือการระบาดของโรคโควิด-19 ตามวัตถุประสงค์ของการ

จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ 1) เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา จากโรคโควิด 2) เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปด้วยดี ไม่เกิดเหตุขัดข้องในยุคโควิด 3) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนยุคโควิด 4) เพื่อให้นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ด้วยความร่วมมือของ

สถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง

E หมายถึง Effort ความเพียรอันชอบ ปฏิบัติตามหลักสัมมปปธาน 4 คือ 1) สังวรปธาน เป็นหลักการป้องกันโควิด 2) ปหานปธานเป็นหลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา 3) ภวานาปธานเป็นหลักการพัฒนาดูแลรักษาร่างกายให้มีภูมิคุ้มกัน 4) อнуรักขนาปธานเป็นหลักการอนุรักษ์ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกันโควิด

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. นนทบุรี: คิว แอดเวอร์ไทซิง.
- ดำรง ตุ่มทอง และคณะ. (2557). ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา: สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 10(1), 123-141.

เพียงเพ็ญ จิรชัย. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดโครงสร้างองค์กรตามแนวการกระจายอำนาจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4(1), 44-61.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

Melnick, H. & Darling-Hammond, L. (2020). *Reopening Schools in the Context of COVID-19: Health and Safety Guidelines From Other Countries*. Policy Brief. Learning policy institute.

